

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

Крюкова І.О., д.е.н., доцент, ДВНЗ

«Одеський державний аграрний університет»

У статті розглядаються науково-методичні аспекти здійснення аналітичної оцінки результативності господарської діяльності підприємств АПВ на базі використання потокових концепцій фінансового менеджменту. Доповнено зміст категорій «результативність» та «ефективність» на принципах вартісно-орієнтованих потокових концепцій управління. Обґрунтовано етапність, зміст та методична база аналізу результативності функціонування агропромислових формувань на засадах аналітичного оцінювання фінансових потоків.

Ключові слова: ефективність, результативність, потокові концепції, фінансові потоки, агропромислові формування, аналітична оцінка.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИЧЕСКИХ АСПЕКТОВ АНАЛИЗА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ

Крюкова И.А., д.э.н., доцент, ГВУЗ

«Одесский государственный аграрный университет»

В статье рассматриваются научно-методические аспекты проведения аналитической оценки результативности хозяйственной деятельности предприятий АПП на основе использования потоковых концепций финансового менеджмента. Дополнено содержание категорий «результативность» и «эффективность» на принципах стоимостных потоковых концепций управления. Обоснована последовательность, содержание и методическая база анализа результативности функционирования агропромышленных формирований на принципах аналитического оценивания финансовых потоков.

Ключевые слова: эффективность, результативность, потоковые концепции, финансовые потоки, агропромышленные формирования, аналитическая оценка.

IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL ASPECTS OF ANALYSIS OF EFFECTIVENESS OF AGROINDUSTRIAL FORMING

Kryukova I.A., Doctor of science in Economics (PhD),

Associate professor SHEE «Odessa State Agrarian University»

The scientifically-methodical aspects of realization of analytical estimation of effectiveness of economic activity of enterprises of AIC are examined on the basis of the use of stream conceptions of financial management are considered in the article. Some aspects of the maintenance of categories "effectiveness" and "efficiency" on principles of cost stream conceptions in management have been complemented here. The sequence, maintenance and methodical base of analysis of effectiveness of functioning of the agroindustrial forming on principles of analytical evaluation of financial streams have been grounded.

Key words: efficiency, effectiveness, stream conceptions, financial streams, agroindustrial forming, analytical estimation

Постановка проблеми. Сучасний розвиток сфери агропромислового виробництва відбувається у складних умовах когнітивних дисонансів та трансформаційних змін системи соціально-економічних відносин. Стратегічною метою вітчизняного агропромислового бізнесу, яка реалізується у контексті національної доктрини розвитку сільських територій та забезпечення продовольчої безпеки країни, є підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняного АПВ та перетворення його на високоефективний сектор національної економіки. Досягнення поставленої мети може бути забезпечено лише за належного рівня обліково-аналітичного забезпечення системи виробництва, де першочергове місце займає сукупність методичних підходів до оцінювання результативності управлінських процесів, що дає змогу чітко оцінити сучасний стан, своєчасно нівелювати латентні ризики і загрози, обґрунтувати напрями підвищення ефективності економічного розвитку підприємства на перспективний період.

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Методичні аспекти аналізу результативності розвитку агропромислового виробництва та удосконалення концептуальних підходів до обліково-аналітичного забезпечення управлінського процесу господарюючих суб'єктів завжди були в центрі наукових досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Видатний вклад у розвиток методологічних, методичних і прикладних аспектів оцінювання рівня економічного розвитку підприємств зробили: В.Г. Андрійчук, В.Я. Амбросов, І.А. Бланк, В.М. Геєць, М.Я. Дем'яненко, К.С. Горячева, І.Ю. Гришова, В.В. Кужель, В.Я. Месель-Веселяк, В.М. Опарін, Р.С. Папехін, А.М. Поддєрьогін, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк, О.О.Терещенко, Цал-Цалко Ю. С. , Чупіс А.В., О.О. Шеремет та ін. Серед зарубіжних вчених, які присвятили свої наукові праці методичних засадам оцінювання результативності фінансово-господарського управління, слід виділити: Т. Коупленда, М. Маргарет, Ф. Дж. Фабоцци, М. Чоудри, І. Фішера, П. Гарбера, П. Еванса, С.Переса.

Невирішені раніше частини проблеми. Разом з тим, специфічність, складність та багатогранність процесів агропромислового виробництва у сукупності із змінами наукових парадигм і критеріїв ефективності господарювання у сфері АПВ постійно вимагають удосконалення методичних підходів до оцінювання результативності функціонування й розвитку агропромислових формувань.

Формулювання цілей статті. Метою статті є доповнення існуючих методичних положень щодо оцінки рівня результативності господарювання підприємств АПВ на засадах сучасних концепцій фінансового менеджменту.

Виклад основного матеріалу. Сучасна наука накопичила значний досвід у науково-методичній і методологічній площині аналізу результативності функціонування і розвитку господарюючих суб'єктів. Більшість загальновідомих методичних підходів до оцінювання ефективності процесів управління і виробництва можна умовно поділити на три групи: ресурсний (ресурсно-функціональний) підхід, потоковий підхід, математичне моделювання.

Одним з найбільш ортодоксальних в сучасній практиці постає ресурсний підхід, який визначає результативність процесів управління з погляду оцінки джерел ресурсів, ефективності їх розподілу, використання, що в свою чергу, зумовлює формування відповідних фінансово-економічних результатів діяльності підприємства [1,2].

Більш сучасним і прогресивним, на думку вітчизняних науковців Гришової І.Ю. і Кужеля В.В., виявляється потоковий методичний підхід, методологічною основою якого є характеристики ефективності розміщення й використання фінансових потоків та динамічної оцінки їх вартості у часі як головних результативних показників діяльності суб'єктів господарювання [3,4].

Статистичний потоковий метод є широкоживаним і базується на визначенні результатів перетворення економічних ресурсів, враховує характер зміни натуральної і вартісної форми фінансових потоків, характер їх розміщення в активах підприємства. Динамічний метод оцінки розміщення фінансових потоків, який постає у центрі наукових концепцій вартісного управління зарубіжних вчених, є більш прогресивним і ґрунтується на вартісній концепції, дає змогу оцінити потенційні можливості фінансових потоків генерувати прибуток у майбутньому, що є основою нарощування ринкової вартості підприємства [5, 6]. При такому науковому підході ефективність розміщення фінансових потоків в активах Бланк А.І. аналізує з урахуванням їх найважливіших параметричних ознак: ліквідності, часу, руху, вартості і розкриває латентну природу формування майбутньої вартості бізнесу [7].

Наукові дослідження визначення ефективності розміщення і використання фінансових потоків підприємств АПВ з огляду на системність, складність та відносну практичну новизну предмету дослідження вимагають уточнення та певної деталізації методичної і

методологічної бази наукових експериментів. У зв'язку з цим, з огляду на багатофункціональність і виняткову роль фінансових потоків у забезпеченні всієї системи господарської діяльності підприємства, доцільно в теорії і прикладній площині детально окреслити контури категорій «ефективність» і «результативність» розміщення і використання фінансових потоків.

Під результатом у системі управління фінансовими потоками вважаємо доцільним розглядати продукти, фінансові ресурси, активи, капітал, які в процесі функціонування підприємства виступають наслідком змін (трансформації), перетворюються безпосередньо на фінансові потоки та максимізують ринкову вартість бізнесу. Як зазначає Дем'яненко М.Я., результативність, в свою чергу, характеризує дієвість таких перетворень на кожному етапі руху фінансових потоків в господарській системі і може набувати кількісної і вартісної характеристики на всіх етапах управлінського процесу (вході, процесу трансформації і виході) [8].

Ефективність розміщення і використання фінансових потоків є наслідком результативності їх формування, розміщення, руху, перетворення і використання і характеризується системою вартісних показників, як окремого елементу, так і системи управління фінансовими потоками в цілому. При цьому, розмежування категорій «результативність» і «ефективність» фінансових потоків методологічно ґрунтується на домінуючих критеріях їх визначення. Аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, присвяченої даним базисним категоріям, дозволи визначити основні критерії, характерні змісту «результативності управління фінансовими потоками». До основного їх складу доцільним вважаємо віднести наступні: продуктивність, інтенсивність, своєчасність, прогресивність, доходність, економічність, дієвість.

Аналітична оцінка процесу формування фінансових потоків господарюючих суб'єктів акцентує увагу на визначенні системи показників, що характеризують практично всі аспекти діяльності підприємства, оскільки лише в такому разі можливо врахувати всі методологічні тонкощі розрахунку величини кінцевого результату (чистого фінансового потоку). З метою усунення методичних складностей оцінки процесу формування фінансових потоків всі індикатори доцільно поділити на дві групи: 1) показники, які свідчать про розміри кінцевих результатів діяльності, що безпосередньо впливають на формування фінансових потоків; 2) показники, що характеризують вартісну і кількісну оцінку фінансових потоків та свідчать про функціональні параметри потоків як економічної категорії (ліквідність, синхронність, цілеспрямованість, рухливість).

З огляду на сучасні методичні концепції потокових теорій фінансового менеджменту основним предметом аналітики фінансових потоків вважаємо вартісні аспекти оцінювання

агропромислового бізнесу. У відповідності з таким науковим підходом, в якості головної мети процесу аналітичної оцінки фінансових потоків підприємств АПВ вважаємо доцільним розглядати можливість нарощення ринкової вартості підприємства завдяки зростанню величини чистого фінансового потоку.

З методологічної точки зору після кількісної оцінки факторів, які створюють відповідні передумови формування фінансових потоків підприємств АПВ (аналіз сировинної бази, тенденції обсягів виробництва і ринкової кон'юнктури агропродовольчого ринку), вагоме значення має етапність процесу аналітичної оцінки фінансових потоків. Аналітична оцінка процесу формування фінансових потоків агропромислових підприємств за відповідними етапами передбачає наявність цілісної системи економічних показників, які характеризують різні сторони формування, перетворення, розміщення і їхнього використання та служать потужним методичним інструментом, який сприяє прийняттю виважених управлінських рішень. Аналітика фінансових потоків надзвичайно важлива складова механізму реалізації у господарську практику концепції створення фінансової архітектури інноваційного розвитку, оскільки дозволяє окреслити комплекс заходів та факторів, які здійснюють вплив на результативність майбутньої стратегії існування компанії та досягнення її стратегічної мети. Зміст та методологічний інструментарій аналітичної оцінки фінансових потоків агропромислових підприємств представлено на рис. 2.

В основі визначення ступеня ефективності їх розміщення і використання за різними напрямками і об'єктами постає процес ідентифікації якісних (кількісних) параметральних характеристик фінансових потоків. Методологічним базисом визначення такого рівня виступає відповідна система економічних показників оцінювання фінансових потоків та їх критеріальні групи, які віддзеркалюють всі сутнісні ознаки фінансових потоків в єдиній системі господарського управління. Використовуючи науковий підхід, що розглядає процес управління діяльністю суб'єкта господарювання як цілісну систему, основними елементами якої є сукупність відносин, що формуються на вході, в процесному блоці та на виході, в якості критеріїв ефективності розміщення і використання фінансових потоків вважаємо доцільним розглянути наступні:

1. Вхідні критерії ефективності розміщення і використання фінансових потоків, які віддзеркалюють вартість їх формування, джерела фінансування та об'єкти їх розміщення і методологічно ґрунтуються на системі вертикального аналізу розміщення фінансових потоків за об'єктами і напрямками.

Процесні критерії ефективності фінансових потоків – відображають порівняльний методичний і практичний підхід до об'єктів інвестування потоків, їх обсягів, структури, вартості, співвідношення джерел і економічних результатів в процесі розміщення і

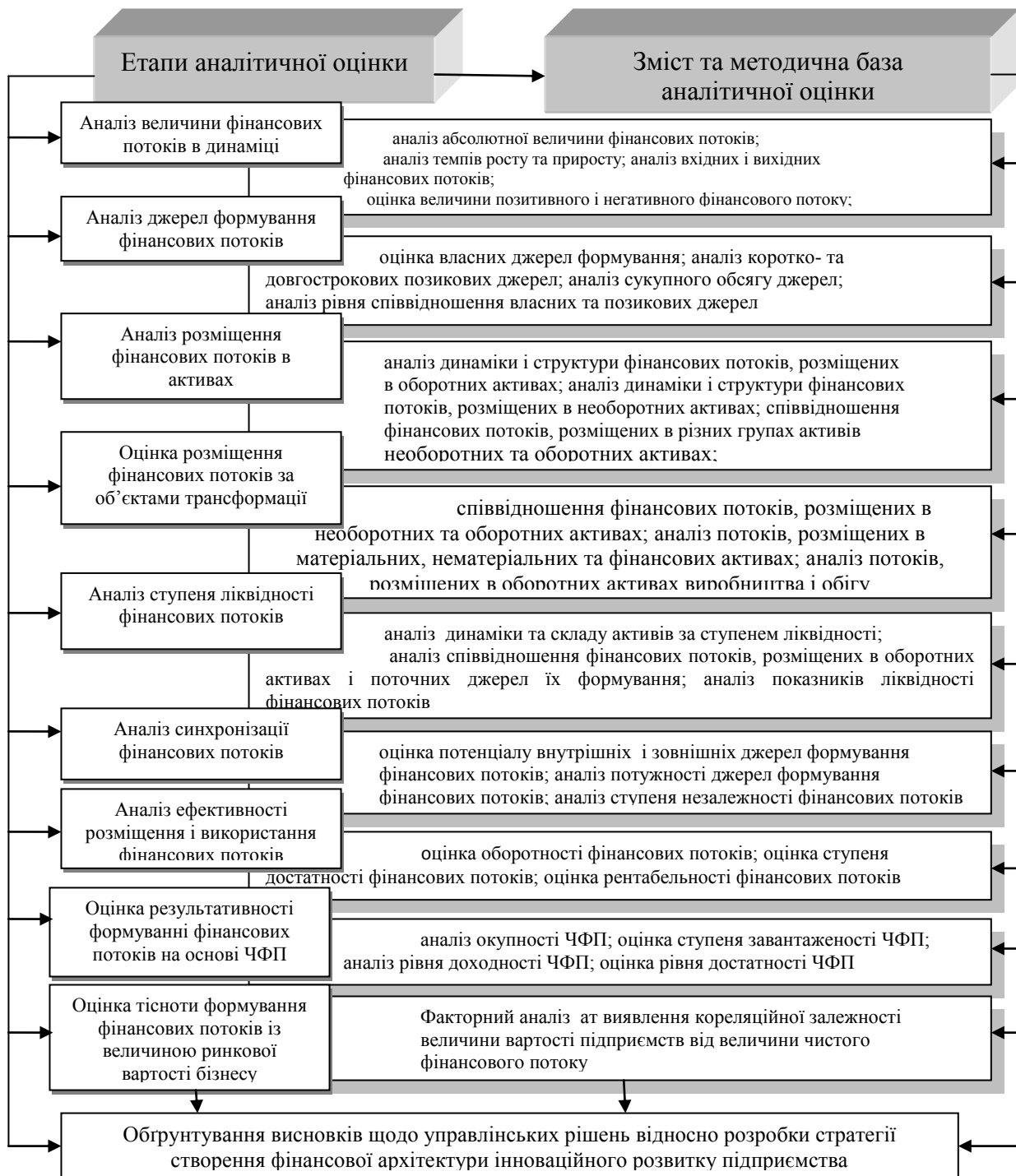

Рис. 2. Методика проведення аналітичної оцінки формування фінансових потоків агропромислових підприємств

використання. Дана група критеріїв включає систему економічних показників величини і динаміки дебіторської і кредиторської заборгованості, ефективності розміщення фінансових потоків в необоротних і оборотних активах, показниках порівняльного аналізу тривалості руху і синхронізації фінансових потоків.

2. Вихідні критерії ефективності фінансових потоків – система економічних показників, доміантною базою яких виступають результативні критерії фінансових потоків. Вони уявляють собою порівняльну оцінку цільових параметрів системи менеджменту як міру ефективності функціонування фінансових потоків. Конкретними показниками даної

групи є: показники ліквідності фінансових потоків, рентабельності джерел формування фінансових потоків, рівня доходності фінансових потоків та величина додаткової їх вартості, що зумовлює ринкову вартість підприємства в цілому.

Грунтуючись на сформульованих методологічних критеріях побудови процесу аналітичної оцінки розміщення і використання фінансових потоків та враховуючи логіку формування послідовності розрахунку системи економічних показників, необхідно окреслити мету (критерій), що буде покладений в фундаментальну площину процесу визначення ефективності фінансових потоків. З наукової точки такий критерій управління економічною системою концентрує свій функціональний зміст в цілеспрямованій зміні стану системи, яка пов'язана із дією всього процесу – ефекті. Ефект від процесу управління фінансовими ресурсами, зокрема, в частині їх розміщення і використання, проявляється в здатності фінансових потоків створювати додаткові вартісні потоки та нарощувати вартість самого підприємства.

Література:

1. Чупіс А.В. Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств / А.В. Чупіс // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». - 2009. - № 2. – С. 45-49.
2. Горячева К. С. Формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / К. С. Горячева // Менеджер. – 2004. – № 2(28). – С. 96-103.
3. Гришова І.Ю. Зміцнення фінансової складової економічної безпеки підприємства / І.Ю. Гришова, Т.С. Шабатура // Облік і фінанси. - 2013. - № 1.- С.99-105.
4. Кужель В.В. Очікуваний результат реалізації соціальної відповідальності бізнесу та його вплив на стратегічний розвиток економіки агропродовольчої сфери / В.В.Кужель // Економіка: реалії часу. – 2014. - № 3(13). – С. 162-166. [Електронний ресурс]. – Режим доступу режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No3/162-166.pdf>.
5. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Колер, Дж. Мурин. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 576с.
6. Perez С. Technological Revolutions and Financial Capital. / С. Perez // Edward Elgar Publishing Ltd, Cheltenham, UK, 2002. – [Электронный ресурс].- Режим доступу: <http://library.hse.ru/>
7. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К.: – Ника-Центр, 2000. – 720с.
8. Дем'яненко М.Я. Фінанси в період реформування агропромислового виробництва / М.Я. Дем'яненко, В.М. Алексейчук, А.Г. Борщ. – К.: ІАЕ, УААН, 2002. – 645с.

Секція № 2 «Обліково-аналітичне забезпечення управління у великотоварних агропромислових формуваннях»